

LEVENDE

NATUR

WWF

NR. 4, DECEMBER 1993

BRAK ER IKKE GAK

Side 8-10

En forsker på MADAGASCAR

Side 12-17

Billige bøger til dyrevenner

Også i år har vi fået mulighed for at tilbyde vores medlemmer en række dejlige dyrebøger til fantastiske priser. Bøgerne er fyldt med flotte billeder og spændende læsning. En populær jule- og mandelgave til såvel store som små.

Normalt koster bøgerne fra 169 kr. og opefter, men du får dem for 48 kr. pr. stk. Du kan også vælge vores specielle bogpakke med tre bøger. Den koster kun 125 kr., så her er der ekstra penge at spare!

SÅDAN GØR DU:

Send et brev med din bestilling allerede i dag på de bøger, du vil sikre dig. Husk dit navn og adresse og husk at anføre dit medlemsnummer i brevet. Og vedlæg så i øvrigt en krydset check på det samlede beløb.

**SEND DIN BESTILLING ALLEREDE I DAG,
HVIS DU VIL SIKRE DIG BØGERNE INDEN JUL!**

Bøger til fantastiske priser

Den store panda	nr. 4791	pris kr. 48,-
Æsel-liv	nr. 4792	pris kr. 48,-
Bjørneskoven	nr. 4793	pris kr. 48,-
Bjerg-gorillaen	nr. 4795	pris kr. 48,-
Bjørnene	nr. 4796	pris kr. 48,-
Elge-mosen	nr. 4797	pris kr. 48,-

OBS! KUN SÅ LÆNGE LAGER HAVES.

Pakketilbud med tre bøger

Den store panda, Æsel-liv, Bjørneskoven
nr. 4794 pris kr. 125,-

WWF Verdensnaturfonden
Ryesgade 3F
2200 København N

Levende Natur

Tidsskrift for
international naturbevarelse

Udgivet af

WWF Verdensnaturfonden
Ryesgade 3 F
2200 København N
Tlf. 35 36 36 35
Giro nr. 5 00 20 01

Ansvarshavende redaktør
Anne-Marie Mikkelsen (DJ)

Redaktion

Generalsekretær Lene Witte
Lic.scient. Tommy Dybbro
Mag.art. Kim Carstensen
Cand.phil. Mik Steenberger

Grafisk Produktion

Levison+Johnsen+Johnsen a/s

Lay-out og tilrettelæggelse
Per Zornig

Levende Natur er trykt på
ikke-klorbleget papir

ISSN 0108-7991

Indhold

Penge er (næsten) alt	4
Brak er ikke gæk	8
Fælles indsats i nord	11
En forsker på	
Madagascar	12
Naturnoter	18
Brevkassen	19
Noter om WWF	20
Flere penge til miljøet	23
Peter Schmeichel	24

Foto: WWF

Forsiden:

På Madagascar ud for Afrikas østkyst lever halvaberne. Der findes mange forskellige arter - her er det den brune lemur, der er fanget af fotografens linse. På side 12-17 fortæller lemur-forskeren Benjamin Freed om sit arbejde i Madagascars skove.

Det mener WWF Verdensnaturfonden:

EF's landbrugsreform - en hjælp til naturen

I årevis har WWF Verdensnaturfonden skarpt kritiseret EF's landbrugspolitik. Og med rette. Prisen for at kunne opnå målsætningen om at blive selvforsynende med landbrugsprodukter har været høj. Vi har fået et landskab, hvor det effektive landbrug ikke har levet plads til levende hegn, små vandhuller, våde enge og andre naturområder, vilde dyr og planters levesteder. Med garanterede mindstepriser til landmændene for deres produkter - uanset prisen på verdensmarkedet - er det ikke overraskende, at målsætningen om selvforsyning er nået forlængst. Den er også overskredet voldsomt, med kornbjerge og smørpukler til følge.

Heldigvis er der nye toner på vej. EF's nye landbrugsreform, vedtaget i 1992, har som sit primære formål at dæmme op for overproduktionen. Som en ikke uvæsentlig sidegevinst kan den i stigende grad også komme naturen og miljøet til gavn. Faktisk vil reformen for alvor komme til at præge det åbne danske landskab i de kommende år. Den kan blive et meget vigtigt og stærkt tiltrængt redskab i bestræbelserne på at få natur tilbage og gavne miljøet i Danmark.

I 1993 har vi oplevet de første synlige tegn. Brakmarker, der i sommerperioden har været et blomstrende flor af valmue, kamille, kornblomst og mange andre vilde planter. Hvor agerhøns og andre fugle har nydt et veldækket bord af ukrudtsfrø og småinsekter.

Over 200.000 hektar har været braklagt. Men det er kun begyndelsen. Der er nye og langt bedre ordninger på vej. Tilskud til at tage landbrugsjord helt ud af driften - permanent - og lade den blive til natur igen. Faktisk kan reformens mange tilskudsmuligheder give et væsentlig bidrag til den samlede indsats for naturbeskyttel-

Foto: Kristian Krogh

Generalsekretær Lene Witte

sen i det åbne land. Der er potentielt tale om et samlet areal, der svarer til, hvad der er fredet gennem de seneste 70-80 år. Spørgsmålet er, om ordningerne er gode nok set med landmandens øjne.

For landmanden kræver det omstilling og nye udfordringer. Frustrationerne er ofte store, sådan som man har kunnet læse det på mange vrede skilte på markerne. Det er forståeligt nok svært for et landbrug, der i generationer er blevet præmieret for at producere så meget som muligt. Nu er mulighederne for forandring tilstede, og vi hilser de nye muligheder velkommen. Det er op til landmændene at omstøtte dem i praksis, men landbrugets organisationer bør gå foran og hjælpe den enkelte landmand med at omstille sig til at leve i balance med naturen. EF's landbrugsreform kan faktisk bruges til netop dét.

Som forbrugere bør vi alle støtte landbrugets omstilling, bl.a. ved at gå efter kvalitetsprodukter. ■

WWF - World Wide Fund for Nature - er en privat og uafhængig international miljøorganisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF har afdelinger i 30 lande, og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at bevare naturens mangfoldighed (den biologiske diversitet), at sikre at udnyttelsen af naturens ressourcer sker på en bæredygtig måde og at bekæmpe forurening og unødigt forbrug af ressourcer og energi.

Penge er (næsten) alt!

Fundraising handler om
at skaffe penge til en god sag.
Og når det gælder Jordens dyre- og planteliv,
kan man tillade sig alt.
Eller kan man?

Af Bo Peterskov

Jeg er på vej ind gennem porten til WWF Verdensnaturfonden i Ryesgade for at snakke om penge. Jeg skal skrive en artikel, der handler om, hvor pengene til WWF's arbejde kommer fra, og hvad man gør for at få flere i kassen. Med andre ord: Vi skal snakke om "fundraising" - et af de utallige amerikanske ord, som har sneget sig ind i det danske sprog.

Baggården med de små håndværkerfirmaer og brunmalede garageporte er som taget ud af en Olsen Banden film. På 3. sal træder jeg ind i et stort, lyst rum med edb-skærme og arbejdende mennesker. En receptionist tager sig straks af mig. Han kalder på Mik over telefonen og beder mig vente et øjeblik.

Mik Streenberger er kampagnechef i WWF Verdensnaturfonden i Danmark. Han tager imod og byder på en kop kaffe.

Diskret professionalismisme

I bor ydmygt her i en baggård på Nørrebro?

- Ja, beskedent men godt. Som du kan se, fejler lokalerne ikke noget. Og vi har alt det udstyr, der hører en moderne virksomhed til. Det betyder meget for os, at vi har nogle ordentlige omgivelser at arbejde i - og knap så meget hvilken adresse, der står på brevpapiret.

Er adressen en del af jeres image?

- Det kan du godt sige. Hvordan man bor, er vel også et signal til omverdenen om, hvordan man er. Men det er nu ikke noget, vi lægger vægt på. Det vigtigste for os er, vi bor billigt og har gode arbejdsbetingelser. Det opnår vi netop her.

Hvad betyder et image, når man skal samle penge ind?

- En hel del - faktisk alt. Derfor kunne vi også godt bruge flere penge til at profilere os selv. Men det, vi samler penge ind til, er først og fremmest WWF's arbejde for at redde dyre- og plantearter over hele kloden. Det skal vi hele tiden have for øje. Naturbevarelse koster penge, mange penge, og dem er det min opgave at skaffe. Jeg er her simpelthen for at trække så mange penge ud af folk som overhovedet muligt.

Det lyder ret enkelt?

- Jamen, det er fordi, det er meget enkelt. WWF Verdensnaturfonden er i praksis delt op i to. Den afdeling, der bruger pengene, og den afdeling, der skaffer dem.

Foto: Kristian Krogshøj

Den videnskabelige afdeling er dygtige på deres felt - til gavn for klodens planter, dyr og samlede økosystemer. Til gengæld behøver de ikke at vide meget om markedsføring, og jeg er altså ansvarlig for at skaffe pengene til deres naturbevarende arbejde. Først og fremmest. Jeg har også til opgave at udbrede kendskabet til WWF og vores resultater og holdninger, men også det har til dels et ret kontant sigte.

Er det ikke en kynisk måde at ansøge det på?

- Jeg vil snarere sige realistisk. Verden omkring os er kynisk. Udviklingen går skræmmende hurtigt, og udryddelsen af Jordens planter og dyr sker med en sådan hast, at de færreste gør sig begreb om det. Derfor må også vi løbe stærkt.

WWF må være professionel, også til at samle penge ind, for uden penge, ingen resultater.

- Fundraising handler om at udnytte mulighederne for at skaffe penge til en god sag optimalt. Men det handler også om at skabe og fastholde troværdighed, så man kan komme igen og bede om flere penge. Der er altså et kortsigtet og et langsigtet mål.

- Når vi for eksempel sender postkort ud vedlagt et girokort, er det for at få et beløb her og nu. Men vi glemmer aldrig det langsigtede. Alt, hvad vi foretager os, skal på en eller anden måde være forankret i vores primære formål. Om det så er et nok så undseeligt postkort, vil vi på en eller anden måde benytte det til at få fortalt om os selv, om de truede arter el-

WWF Verdensnaturfonden har til huse på 3. sal i et spændende baggårdshus på Nørrebro.

ler om bæredygtig livsstil. På den måde breder ringene stille og roligt.

Noget-for-noget

Forsvinder WWF's budskab ikke let i strømmen af informationer fra forskellige medier?

- Jo, og derfor må vi være kreative. Det er ingen sag at indrykke en serie annoncer i de førende dagblade - det kræver blot en pose penge. Problemet er bare, at der ikke er nogen garanti for, at de penge kommer ind igen, og vi har det princip, at WWF skal have mindst

Foto: Kristian Krogh

to kroner ind for hver en krone, vi giver ud.

- Vi skal altså have andre til at betale for at få vores budskab ud. Og det er jo straks vanskeligere.

Kan du give et eksempel, hvor det er lykkedes?

- Det samarbejde, vi over sommeren har haft med Nordisk Kellogg's, er et meget godt eksempel, der bygger på noget-for-noget princippet. Vi får vores budskab ud på 7,5 mio. pakker morgenmad, en masse nye støtter i vores database samt et pænt, stort beløb til vores naturbevarende arbejde. Kellogg's får meningsfuld, underholdende læsestof på deres emballage, og oven i det får de den goodwill, det giver at støtte WWF Verdensnaturfonden. Sådan er der en del eksempler på fornuftigt samarbejde med erhvervslivet.

- Som regel benytter vi også lejligheden til at kigge virksomhederne efter i sømmene for at se, om der skulle være muligheder for at påvirke dem i en mere miljørigtig retning. Vi forsøger med andre ord at holde en knivskarp balance mellem det ideelle og det kommercielle mål.

Vil I samarbejde med hvem som helst?

- Næsten.

Også med fanden selv?

- Så længe vi opnår resultater på miljøsidens, ja. Det kan godt være, at vi ikke kan få ham til at gå i kloster, men måske kan vi få ham i

søndagsskole, og det er bedre end ingenting.

Men der er vel grænser for, hvem WWF kan tale at blive sat i forbindelse med?

- Det er klart. En virksomhed, der driver rovdrift på naturen, kan for eksempel ikke købe sig aflad gennem en aftale med WWF. Vi er meget forsigtige i vores valg af dansepartner.

- For eksempel finder nogle mennesker det angribeligt, at vi har et samarbejde med Skandinavisk Tobakskompagni. De sponsorerer hvert år Verdensnaturfondens Pandapris på 250.000 kroner, der går til danske naturbevarelsesprojekter. Det får de en del positiv omtale ud af - ikke andet. Vi ville aldrig tillade, at der for eksempel stod "Jeg er også gået over til Verdensnaturfonden" i en cigaretannonce. Iøvrigt ville Skandinavisk Tobakskompagni heller aldrig foreslå sådan noget!

Sej proces

Hvad er det endelige mål for kampagneafdelingen?

- Jamen, det er selvfølgelig at styrke mulighederne for at leve op til WWF's mission. Og det kræver i første omgang, at WWF Ver-

densnaturfonden rykker op i superligaen. Hvad naturbevarelse, troværdighed og sympati angår, er vi der allerede. Men økonomisk er vi i øjeblikket i 1. division, og det betyder, at der ikke er penge til aktiviteter, der for alvor kan øge vores indtægter. Der er heller ikke penge til mere omfattende oplysningskampagner, og det er trist, for information og oplysning er en meget vigtig brik i kampen for at sikre Jordens dyre- og planteliv.

- Men vi skal nok nå op. Det er blot en sejere proces, når man skal

Lyse og åbne lokaler giver et rart arbejdsmiljø.

have sjælen og troværdigheden med. Og det vil vi, for vi bryder os ikke om at give os i kast med noget, der ikke samtidig understøtter vores profil.

- Det er utroligt vigtigt, at vi både får flere medlemmer og bliver dygtigere til at tage hensyn til deres ønsker. Som det er nu, har vi kun ringe mulighed for at imødekomme vores medlemmers individuelle

Foto: Kristian Krogh

Mik Steenberger, Magdalene Rue og Peter Mortensen planlægger WWF's Vinterindsamling.

behov. Vi ved, at nogle for eksempel gerne vil støtte os med et årligt beløb, men helst vil undvære bladet og de forskellige tilbud, der følger med. Andre vil gerne have det hele. Og andre igen er kun interesseret i at købe ting gennem vores postordrevirksomhed og derigennem støtte WWF.

- Men vores edb-teknik er i øjeblikket ikke i stand til at klare en detaljeret "kundepleje". Men vi arbejder på sagen.

Kunne I ikke bare satse mere på erhvervslivet og offentlige midler?

- WWF Verdensnaturfonden er en uafhængig organisation. Det må vi ikke give køb på. Og derfor er det vigtigt, at der er en balance mellem private bidrag og offentlige bidrag. Det folkelige engagement er jo det, der giver tyngden i vores muligheder for - også via medierne - at lægge pres på beslutningstagerne. Politikerne tager os alvorligt, blandt andet fordi vi repræsenterer mange millioner menneskers holdning til natur og miljø.

De umælendes stemme

Min kaffe er blevet kold. Til gengæld har jeg fået varmen i min venstre hånd, som har haft rigeligt at gøre med at nedkradse essensen af Mik Steenbergers entusiastiske talestrøm. Det bliver ikke meget bedre, da jeg kommer ind på Lene Wittes kontor.

Lene Witte er generalsekretær for WWF Verdensnaturfonden.

Er det virkelig nødvendigt med alle de penge? Hvad med den gratis reklame?

- Det er forholdsvis nemt at komme på forsiden af aviserne, når man har en sag som vores. Natur og miljø er godt stof i disse år. Og dér kunne vi sagtens få mere omtale. Når WWF alligevel kun lejlighedsvis optræder på avisernes forsider og i TV-nyhederne, skyldes det, at vi her hurtigt kunne risikere at give køb på en del af vores troværdighed. For at lave overskrifter skal man helst være kontroversiel eller trække tingene meget skarpt op. Men da vi også fungerer som samarbejdspartner for politikere og erhvervsliv ville den form skade mere, end den ville gavne. På den anden side har vores ord så megen desto mere vægt, når vi endelig åbner munden. Vi opnår de bedste resultater ved at holde os på et rent sagligt plan - men samtidig må vi acceptere, at det koster lidt i synlighed.

Hvordan samarbejder I med po-

litikere og industrien?

- For at nå resultater er det vigtigt, at vi har gennemslagskraft hos beslutningstagerne. Og når det gælder et bedre miljø og en mere bæredygtig udvikling, er beslutningstagerne i høj grad politikere og erhvervsledere. Vi samarbejder med erhvervslivet på den måde, at vi har en løbende dialog med virksomhederne, hvor vi påvirker dem til at tænke i en mere miljørigtig retning. Samtidig udfører vi et stort lobbyarbejde både nationalt og internationalt, hvor vi prøver at overtale de politiske beslutningstagerne til at arbejde for vores sag.

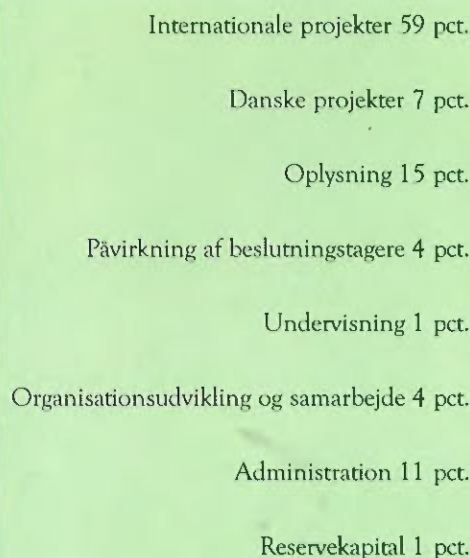
"Lobbyisme" - det har en næsten småkorrupt klang?

- Der er ikke noget korrupt eller bemærkelsesværdigt i den måde at arbejde på. Lobbyisme er en del af den politiske hverdag. Erhvervslivet taler deres sag. Vi taler dyrenes og planternes - på den måde har de umælende også en stemme i Bruxelles, og hvor det ellers foregår.

- Husk på, det er store kræfter, vi er oppe imod. Vi kan ikke tillade os at være "hellige", når det gælder naturens overlevelse - vi må spille med på virkelighedens præmisser eller forlade bordet.

Indtægterne i perioden 1991/92 blev 14,4 millioner kr.

WWF-venner	2,6 mill.kr.
WWF-støttekreds	0,5 mill.kr.
Panda-klubben	0,5 mill.kr.
Fonde og virksomheder	2,7 mill.kr.
Danida-bevillinger	5,5 mill.kr.
Salgs- og licens-indtægter	1,6 mill.kr.
Rente-indtægter	1,0 mill.kr.

Hvem er jeres konkurrenter?

- Du tænker sikkert på Greenpeace, Danmarks Naturfredningsforening og Dyrenes Beskyttelse...

Ja.

- Vores største konkurrent er sløvheden! I virkeligheden konkurrerer vi ikke med nogen af de andre organisationer. Vi har jo i sidste ende det samme mål. Godt nok har vi et forskelligt syn på, hvordan vi når dette mål, men grundlæggende er vi enige.

Tungen lige i munden

Er danskerne sløve?

- Både ja og nej. For eksempel ligger WWF Danmark absolut i den pæne ende hvad angår antal medlemmer i forhold til indbyggertallet, selv om Sverige og Holland ligger langt over os. Men i modsætning til for eksempel italienerne er de danske WWF-medlemmer ret trofaste. I Syden betyder det meget, om der lige har været en film i fjernsynet om regnskovens udryddelse, for eksempel. Så kommer der mange nye til - men de falder lige så hurtigt fra igen. Danskerne er mere vedholdende, men de er også utilbøjelige til at rykke op med skillingerne til noget,

de ikke kender nok til.

Hvordan får I dem overbevist?

- Først og fremmest ved at skabe resultater. Folk skal have synlige beviser på, at deres bidrag virkelig gør nytte.

- Det er faktisk også kritiske mennesker, vi helst vil have som medlemmer, for de er de bedste ambassadører for WWF's sag på det nære plan. Vi vil gerne have folks penge, men støtten skulle gerne være udtryk for en indsigt og en overbevisning. Ikke for, at man kan vinde en køkkenmaskine eller en bil. Det holder ikke i længden.

Der vil altså aldrig komme et WWF-lotteri?

- Man skal aldrig sige aldrig. Selvfølgelig kan vi komme i en situation, hvor det vil være direkte dumt at sige nej.

- Vi lever - ligesom dyrene - et farligt liv. Vi skal ikke træde meget ved siden af, før det får fatale konsekvenser. Jeg tror, alt i alt, at vi står os bedst ved at arbejde sejt, seriøst og med tungen lige i munden. Jeg har det godt med mit arbejde, for jeg ved, at hver en krone, vi får ind, bliver brugt til at skabe resultater. Og sådan vil jeg helst blive ved med at have det. ■

Brak er ikke gak

De mange brakmarker
i det danske landskab
er de første synlige
tegn på en ny
landbrugspolitik i EF.
En politik, der kan
føre til noget godt for
naturen og miljøet i
det åbne land

Af Tommy Dybbro

"**B**raklagt - til ingen nytte".
"EF brak - total gak".
"Min brakjord kunne
føde 800 afrikanere pr. år". Ek-
sempler på tekster, man har kun-
net læse på de skilte, danske land-
mænd i år har sat op på deres
jord.

Skilteteksterne udtrykker utvivl-
somt noget af den frustration,
mange landmænd føler. Spild af
god, dansk landbrugsjord. Og
måske også en instinktiv reaktion
hos mange danskere, der opfatter
det som endnu et oplagt eksempel
på en bureaukratisk beslutning fra
EF nede i Bruxelles.

Det er EF's nye ordning om
braklægning, der er tale om. Ved-
taget i maj 1992 som led i en
større, samlet pakkeløsning for
landbrugsområdet, og et forsøg på
at løse nogle af de enorme proble-
mer, EF's landbrugspolitik i de
senere år er løbet ind i.

Da den fælles landbrugspolitik
blev iværksat i 1960'erne var mål-
sætningen at producere så meget
som muligt. Dengang kunne EF
nemlig ikke producere korn nok til
at brødføde sig selv. For at stimule-
re landmændene til øget produkti-
on, sikrede man dem mindstepri-
ser for produkterne, uanset prisen
på verdensmarkedet.

Den politik lykkedes kun alt for
godt. Landmændene fulgte opfor-
dringen, og resultatet blev den vel-
kendte overproduktion inden for

Så snart markerne braklægges, skyder
de vilde blomster op - her kornblom-
ster i forgrunden.

Foto: Klaus Benzen/BIOFOTO

EF. Kornbjergene og smørpuklerne voksede. Problemerne med ordningen var nemlig, at støtten til landbruget blev givet som produktionsstøtte. Dvs. en klar opfordring til at producere så meget som muligt.

Naturen har hidtil betalt prisen

EF's landbrugspolitik med garanterede mindstepriser førte til gengæld til en fattiggørelse af agerlandskabet. Også i Danmark. Den opmuntrede til øget specialisering i landbruget. Få afgrøder på store, ensartede marker. Levende hegn, skel, små vandhuller og udyrkede pletter var der ikke plads til. De blev sløjfet og lagt under plov, og det førte til en stærk indskrænkning af mulighederne for de vilde dyr og planter.

Prisgarantien gjorde det også rentabelt at opdyrke ellers mindre attraktive områder. Vådområder, som var hjemsted for talrige dyr og planter, blev omdannet til kornmarker. EF's landbrugspolitik opmuntrede landmændene til at dræne og dermed ændre vådområder til landbrugsjord.

Dertil kom miljødelagelserne som følge af et kraftigt øget forbrug af gødningsstoffer og sprøjtegifte. I Danmark er nitratforbruget femdoblet i løbet af de sidste 30 år. Og mængden af sprøjtegifte, målt i aktivt stof, er firedoblet i samme periode.

Braklægning som en farbar vej

For at dæmpe op for overproduktionen kom så sidste år EF-ordningen om braklægning. En ordning, der som hovedregel betød, at hver landmand, som har mere end 17,6 hektar under plov, fra og med sæsonen 1992/93 skal undlade at dyrke korn og andre fødevarer på 15 procent af jorden. Det får landmanden så økonomisk kompensation for. Erstatning for de manglende indtægter fra den jord, han ikke må dyrke.

På den måde går produktionen ned. I sæsonen 1992/93 har ca. 200.000 hektar ligget brak. De vilde planter skyder op. Det giver mulighed for dyrelivet i det åbne land. Sommerfugle og andre insekter trives bedre på en brakmark med vilde planter end på en kornmark. Agerhønsene kan finde skjul og ukrudtsfrø, og tjærnfalken har et godt sted at jage mus.

Omlægning af kornmarker til enge er til gavn for viben.

Foto: Lone Eg

Foto: Lone Eg

Det åbne, danske kulturlandskab vil forandres kraftigt i de kommende år.

Afvanding og dræning har i de sidste 100 år forvandlet søer, enge og moser til kornmarker.

Foto: Lone Eg

Men kun for en stund. Året efter er marken atter opdyrket. Landmanden kan nemlig vælge at tage andre 15 procent ud af produktionen næste år. Man taler om rotationsbrak.

Det ville være langt bedre for naturen, om en vis del af landbrugsarealet permanent blev taget ud af produktionen. På den måde ville store arealer i det åbne land kunne blive til noget, der ligner "rigtig natur" igen. I stedet for at skifte område hvert år, kunne landmanden udtage det mindst lønsomme område af driften. Her kunne naturen genskabes og vilde dyr og planter indfinde sig.

Allerbedst for naturen ville det være, hvis det blev muligt at samle braklægningen på steder, hvor den gav størst nytte. F. eks. hvis den enkelte landmand kunne "sælge" sin forpligtelse til braklægning til en anden landmand, med det formål at samle den braklagte jord i større, sammenhængende områder. Det ville for alvor gavne naturens mangfoldighed og skabe permanente naturarealer, samtidig med at man opfyldte målsætningen om at nedbringe kornproduktionen.

Heldigvis er der nu muligheder for noget i den retning. I sæsonen 93/94 kan landmændene således få tilskud, hvis de i stedet for de 15 procent hvert år (som de kan skifte imellem), udlægger 18 procent af arealet for en 5-årig periode, altså de samme 18 procent i alle 5 år. Det er et pænt skridt i retning af, at tilskudsordningerne til landbruget har andre formål end de primære at regulere produktionen. Nemlig at genskabe noget af den natur, som er gået tabt i forbindelse med udviklingen af det moderne landbrug.

Natur vender tilbage

Men endnu vigtigere for naturen er en række andre foranstaltninger i EF's landbrugsreform. Der gives således nu tilskud til helt at udtage arealer af driften i 20 år, hvor de pågældende områder så kan anvendes til f.eks. etablering af søer og vandhuller, rekreative arealer eller til afgræsning med heste, køer og får med henblik på naturpleje. Der gives også tilskud, hvis man omlægger agerjord til vedvarende græs, hvis man går over til økologisk landbrug, nedsætter forbruget af kvælstofgødning og til flere andre miljøvenlige måder at drive landbrug på.

Foto: Lone Eg

I Vestjylland kan marker, der tages ud af driften blive til hede.

Det overordnede sigte med disse foranstaltninger er at fastslå landmandens rolle som både producent og naturforvalter. Afgørende er det naturligvis, om landmændene vil benytte sig af ordningerne i det forventede omfang. Og om de pågældende foranstaltninger får den effekt på naturen og miljøet, som det er hensigten.

Det vil tiden vise, men meget tyder på, at EF's landbrugsreform i stigende grad vil komme til at præge det danske landskab. Vi vil efterhånden kunne se mærkbare ændringer i det åbne landskab. Den kan give det nødvendige løft til at sikre miljøet bedre, og vi kan få noget af den natur tilbage, som vi har mistet.

Hvad med ulandene ?

Det kan synes som noget af et paradoks at skulle tage god dansk landbrugsjord ud af produktion, når der er mangel på fødevarer så mange steder i verden. Hvorfor ikke bare eksportere fødevarerne til ulande i nød, eller helt forære det væk til de millioner af mennesker, der sulter?

Det ville være kortsigtet. EF's overskudsproduktion afbøder ikke hungersnøden, ved at forsyne 3. verdenslande med billige fødevarer. Selvfølgelig nok i akutte situationer som egentlig krisehjælp. Men når det sker i form af vedvarende eksport af korn til lave priser, går det ud over de lokale landbrug i de fattige lande. De kan ikke være med i konkurrencen. Der er simpelthen ikke råd til nye investeringer, der ellers kunne øge produktionen. Mange landmænd giver allerede nu helt op, forlader deres jord og flytter til byerne. Det øger fattigdommen. Produktionen

Foto: Lone Eg

Mange sommerfugle - her en admiral - nyder godt af blomsterfloret på brakmarkerne.

Foto: Lone Eg

Med de nye tilskudsordninger kan opdyrket jord blive til natur igen.

af lokale fødevarer går tilbage, og landene bliver endnu mere afhængige af hjælp fra de rige lande.

Ulandene er således fanger i en ond cirkel. Og den fastholdes, hvis de rige lande blot bruger deres overskudsproduktion til fødevarehjælp. Sådan som landmanden med skiltet om de 800 afrikanere forestiller sig. I årsrapporten 1992 fra Det Økonomiske Råd (Vismændene) fremgår det da også tydeligt, at ulandenes fødevareforsyning må baseres på disse landes egenproduktion. Og at langvarig vestlig bistand er med til at hæmme denne udvikling.

Så når danske landmænd braklægger deres jord er det ikke helt "galt". Der er sund fornuft i det. Både på kort og på lang sigt. Til gavn for såvel miljøet og naturen herhjemme, som for udviklingen af landbruget i den fattige del af verden. Men det kræver en omstilling og en ny opfattelse hos den danske landmand, der i generationer har vænnet sig til at skulle producere så meget som muligt. ■

Fælles indsats i nord

De otte arktiske lande - Danmark, Finland, Island, Sverige, Norge, Canada, USA og Rusland - er gået sammen om en fælles indsats for miljøet i Arktis. Men der mangler handlekraft og visioner i den indsats, som de otte lande har besluttet at iværksætte

Af Tommy Dybbro

Forventningerne er langtfra blevet indfriet. Det var WWF Verdensnaturfondens vurdering, efter et møde mellem de otte landes miljø- og udenrigsministre i Nuuk, Grønland, i september i år.

Nuuk-mødet var en fortsættelse af den proces, der startede i 1991 i den finske by Rovaniemi. Her besluttede de otte lande (Danmark, Finland, Island, Sverige, Norge, Canada, USA og det tidligere Sovjetunionen) at udarbejde en fælles strategi for beskyttelse af det arktiske miljø. Det var et konkret og synligt resultat af afviklingen af den kolde krig og de politiske forandringer, og det første skridt til udviklingen af et fredeligt samarbejde om effektivt at beskytte naturen og miljøet i Arktis.

Siden 1991 har forskellige arbejdsgrupper været i gang med at udarbejde forslag til, hvordan man i fællesskab kunne føre de gode intentioner ud i livet. Disse arbejds-

grupper præsenterede deres overvejelser for ministrene på Nuuk-mødet, så der var et grundlag for at træffe politiske beslutninger om at iværksætte konkrete initiativer.

Trusler mod miljøet

Rapporter om trusler fra diverse forureningskilder (olie, tungmetaller m.m.) er ret omfattende. Og ministrene kunne også enes om en accept af at fortsætte en fælles overvågning af forureningskilder i atmosfæren, i havet og på landjorden. Men der forlød ikke meget om konkret handling, når det gælder om at løse problemerne.

Som normalt ved internationale konferencer og møder var der mange store ord men kun lidt om bindende aftaler. Fx. kunne der ikke samles politisk opbakning til vestlig bistand til Rusland når det gælder den kæmpeopgave, det er at få ryddet op efter tidligere tiders dumpninger af radioaktivt affald i havet. En tikkende bombe for hele det arktiske miljø.

Alle går ind for en bæredygtig udvikling i Arktis. Men så snart kommercielle og strategiske emner bringes op, går diskussionen ofte i stå. Således blev et norsk forslag om at gøre Arktis til atomfri zone nærmest leet ihjel på mødet. Fiskeri og andre aktiviteter i fredede områder er også typiske emner, man glider udenom i diskussionen.

Fredede områder

Glædeligt var det, at ministrene vedtog, at der skulle arbejdes videre på at finde frem til fælles retningslinier for forvaltningen af de særligt beskyttede områder i Arktis. Der findes allerede meget store fredede arealer i de polare områder, med den nordøstgrønlandske nationalpark som den største. Men om deres udnyttelse (færdsel, mineraludvinding, skibstrafik osv.) foreligger der ikke fælles retningslinier.

Desuden blev arbejdsgruppen for flora og fauna bedt om at udpe-

Der skal værnes om de store naturområder i Arktis.

Foto: Tommy Dybbro

ge flere nye områder, som repræsenterer forskellige arktiske økosystemer, og hvor der er behov for særlig beskyttelse.

WWF kunne have ønsket sig flere bindende erklæringer, hvor de otte lande havde forpligtet sig til at arbejde i fællesskab for at løse miljøproblemerne i Arktis og sikre den enestående natur. De første spæde skridt er taget. Men det må forventes at blive en proces, der vil tage rigtig mange år.

Desværre kan WWF fortsat kun følge hele arbejdet fra sidelinien. Ministrene afviste høfligt men bestemt WWF's anmodning om at deltage som observatør i den videre proces. Kun organisationer, der repræsenterer de oprindelige folkeslag i Arktis, er indbudt. ■

En forsker på Madagascar

Naturbevarelse bygger på viden,
som ofte indsamles
under vanskelige betingelser.
Her fortæller den amerikanske antropolog
og biolog Benjamin Z. Freed
om sit arbejde i et fjerntliggende område
på det nordlige Madagascar

Af Benjamin Z. Freed
Dansk bearbejdelse: Leif Schack Nielsen

Der var to grunde til, at jeg ville til Madagascar for at studere lemurer. For det første var jeg som biolog fascineret af, hvordan de to abearter brunmaki og kronet lemur, kan leve det samme sted på det nordlige Madagascar. Der er nemlig ikke er nogen nævneværdig forskel på deres levevis, så vidt man da ved - så i princippet burde de være konkurrenter. Og for det andet havde jeg hørt så meget om Madagascar, dens natur og folk, at jeg måtte af sted.

I 1989 fik jeg mulighed for at tilbringe halvandet år på Madagas-

car. Men halvandet år blev til tre. Det kan være svært at forklare andre hvorfor, men har man først oplevet Madagascar, forstår man det! Der er så meget at se på, at arbejdet ganske enkelt tager længere tid, end man er vant til.

Efter næsten 8 måneders søgen fandt jeg en passende skov, hvor jeg kunne studere de to lemurarer. Jeg fandt et forholdsvis uforstyrret sted i den vestlige del af Madagascars nordligst beliggende regnskov i Mt. d'Ambre.

Mt. d'Ambre er en varieret tropisk regnskov, som er udsat for mange trusler. Den er omgivet af

*Lemurene vænnede sig hurtigt til Benjamin Freed's tilstedeværelse.
Her kigger en voksen hun af den kronede lemur nysgerrigt ind i kameraet.*

Foto: Benjamin Freed

Foto: WWF

intensivt landbrug, voldsomme uvejr hærger i området, og der er ingen styr på turismen.

Skoven er vandreservoir for en af Madagascars største byer, Antsiranana. Det meste af det landbrugsområde, som forsyner byen med fødevarer, er også afhængigt af vand fra skoven. Det er grunden til, at Mt. d'Ambre blev en af de første nationalparker på Madagascar. Parken blev oprindelig administreret af Madagascars myndigheder, men kort efter min ankomst gik WWF Verdensnaturfonden ind for at hjælpe Madagascar med at forvalte parken.

Ampamelonabe, mit undersøgelsesområde, er usædvanligt for det nordlige Madagascar. Selvom de lokale har færdes i skoven gennem mange år, er kun ganske lidt ødelagt. Der er ikke fældet træer, og der er ingen turisme. Der er heller ikke noget landbrug, som trænger sig på, selvom landsbyen Beanamalao ligger på savannen kun fem kilometer fra skoven. Folk i landsbyen lever af kvægavl og risdyrkning. De jager også dyr i skoven, men det er forvildede svin og køer. Ikke én eneste gang så jeg tegn på, at mennesker forstyrrede lemurerne.

To år i skoven

Bortset fra nogle besøg i Antsiranana tilbragte jeg næsten to år i skoven. De første otte måneder gik med at lære skoven at kende og at få en lejr etableret. Teltene blev sat op på platforme lavet af træstammer. Eksisterende stier lavet af for-

vildede svin og køer blev udvidet, mærket og tegnet ind på kort, så det blev muligt at følge lemurerne.

Der er tre "årstider" i skoven. Den våde årstid varer fra december til april. Det regner næsten hver dag, og tropiske uvejr trækker forbi. I denne tid falder omkring 85 pct. af den årlige nedbør. På grund af den høje beliggenhed, fanges skyerne ofte af bjergene. Engang gik der et par uger, hvor tågen var så tæt og lavtliggende, at jeg ikke kunne se mere end ti meter frem. I den våde sæson bliver ellers gode stier til pløret ælte, der er irriterende insekter overalt, og man opdager, at regntøj slet ikke er tæt!

Det var også på den tid, at en stor sort edderkop lavede et net foran mit telt. Normalt ville jeg ik-

ke synes om en 9 cm stor edderkop så tæt på, men den forhindrede insekter i at komme ind i mit telt, så den fik lov at blive der resten af mit ophold.

Den tørre årstid er mellem maj og august. I denne periode falder omkring 3 pct. af den årlige nedbør. En stærk vind blæser næsten hver eneste dag, og den er lige så kraftig som vinden under de tropiske uvejr.

Endelig er der den varme årstid, som varer fra september til og med november. Der falder oftere regn end i tørtiden. Luften står stille og er varm og fugtig. Det er på denne årstid, at lemurerne føder unger.

Mt. d'Ambre er hjemsted for et væld af dyr og planter. Mange af planterne er helt specielle og fin-

Kandebæreven er en kødædende plante, der fanger insekter ved at lokke dem til at sætte sig på den glatte kant af "kanden". Her mister de hurtigt fodfæstet og glider ned i dybet, hvor de opløses i en fordøjelsesvædske, der findes i bunden af "kanden".

des ikke andre steder. Og der er selvfølgelig et usædvanligt dyreliv. Store edderkopper og knælere, øredøvende cikader og stikkende sommerfuglelarver overalt i skoven. Kamæleoner, gekkoer og firben ser man næsten hver eneste dag. Rovfugle, farvestrålende isfugle og topede ibiser var der også.

Men der er ikke nogen store rovdyr på Madagascar. Det største rovdyr er fossaen - et kattelignende dyr på op til halvanden meters længde.

Lemurerne

Og så er der selvfølgelig lemurerne - halvaberne. Jeg studerede to flokke af brune makier og to af den kronede lemur. Mit første møde med flokkene var opmuntrende. Allerede efter et kvarters tid havde de vænnet sig både til mig og mine madagassiske medarbejdere og lod sig ikke siden påvirke af nogen af os. Normalt er tilvænnning til menneskers tilstedeværelse en lang proces, især hvor dyrene jages eller forstyrres.

Det var simpelthen mit held, at jeg kunne arbejde med så tillidsfulde dyr. Begge arter lever i små flokke, har små territorier, og kønnene har forskelligt udseende. Derfor var det nemt at finde flokkene hver dag, og det var ikke nødvendigt at sætte radiosendere på dem for at finde dem igen.

Det var også nemt at indsamle data om deres sociale adfærd, fordi det var let at skelne mellem de enkelte individer. Af samme grund fik de enkelte dyr navne. De brune makier blev opkaldt efter personer fra BBC's radio, og de kronede lemurer fik russiske navne.

Jeg fulgte de to flokke af brune makier i over et år. I Mt. d'Ambre lever den brune maki i mindre flokke end den kronede lemur. Almindeligvis var flokken på 4-6 dyr,

Foto: Jytte Amfred

I regnskoven findes der et varieret udbud af medicinplanter. Lokale folk indsamler dem til eget brug, og de kan købes på markederne i landsbyerne.

og normalt var der mere end én gammel han og hun. De gamle hunner er brune, men deres ansigter er helt grå. De gamle hanner er brune med sorte ansigter. Hannerne har også store duske af beige og flødefarvet hår rundt om ansigtet. De enkelte individer kan skelnes på deres kropsbygning og hårens farve.

Samtidigt fulgte jeg også de to flokke af kronede lemurer. Den kronede lemur lever i flokke på 6-13 dyr, og der kan være adskillige gamle hanner og hunner. Hunnerne varierer i farve, fra grå til hvid. Hannernes kropsfarve varierer fra rustfarvet til rød. Hannen hos den kronede lemur har et hvidt ansigt og en sort plet på toppen af hovedet.

På feltarbejde

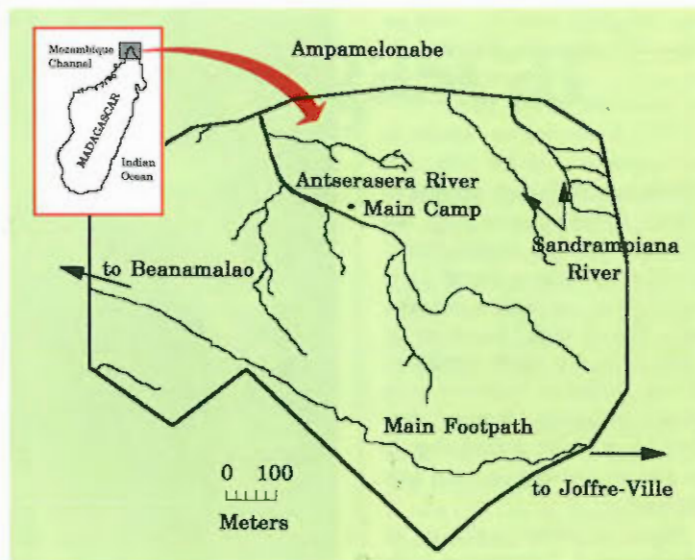
I de næste 14 måneder fulgte jeg lemurerne, fra det lysnede om morgenen, til det blev mørkt om aftenen. Hvert femte minut blev der nedskrevet detaljerede data om adfærd for et enkelt individ - hvordan den opførte sig over for de andre, hvordan den hævdede sit territorium og hvordan den bevægede sig rundt i grenene. Jeg notere-

Ampamelonabe ligger i skoven på den nordlige spids af Madagascar.

de også, hvordan de øvrige i flokken udnyttede deres levested. Når en speciel adfærd viste sig, blev der gjort særlige notater.

Indsamlingen af data tog utrolig meget tid og kunne ikke være foregået uden hjælp fra mange lokale mennesker. Der skulle være nogen til at holde orden i lejren og nogen til at hente fødevarer. Derfor ansatte jeg tre unge mænd fra en af de lokale byer. De viste sig hurtigt at være dygtige til biologiske undersøgelser, og de blev en stor hjælp for mig.

Patrice var der i hele undersøgelsesperioden. Han sluttede sig egentlig til mit projekt for at få erfaring, så han kunne arbejde for WWF Verdensnaturfonden. De lokale folk i Mt. d'Ambre har ofte en stor viden om skoven, og den indgår også i befolkningens dagligliv på forskellig måde. Men ofte blander folketroen sig med den præcise viden. Patrice havde virkelig et ønske om at lære lemurerne at kende ved hjælp af mig - og jeg havde selvfølgelig et ønske om at lære mere om lemurer af Patrice.

Angelin og hans tvillingbror hjalp også til med undersøgelserne. Angelin hjalp med det videnskabelige arbejde, mens Angeluc især passede lejren. Angelin assisterede med at indsamle planter, som han pressede, så jeg havde mulighed for at få bestemt planterne fra Ampamelonabe.

Patrice og Angelin kom med mange værdifulde oplysninger, men fik også selv noget ud af at være med i undersøgelserne. Vi

gennemgik sammen forskellige forløb i lemurerens liv, og vi diskuterede skovens udviklingshistorie.

Da mine kone ankom til lejren, begyndte vi også at fortælle hinanden om vores forskellige kulturer og måder at leve på. Da undersøgelserne sluttede, stod Patrice og Angelin med en viden, som satte dem i stand til fremover at kunne samarbejde med andre udlændinge og videnskabsfolk. Sandsynligvis ved Patrice og Angelin tilsammen mere om skovens biologi i Mt. d'Ambre end nogen andre.

Fredeligt samvær

Ved hjælp af mine assistenter fik jeg indsamlet over 2.000 timers detaljerede undersøgelser om de to lemurarter. De to arter lever i det samme område, men på lidt forskellig måde.

De brune makier færdes i små og tætte flokke. De spiser forskellige modne frugter hele året rundt. De brune makier tilbringer meget tid i grenene under trækroneerne og foretrækker ofte mellemstore grene.

De kronede lemurer lever i større flokke, som ofte deles i mindre grupper i løbet af dagen, men atter samles hver dag. De spiser for det meste frugt, men også andre plantedele alt efter årstiden. F.eks. bestod mere end 20 pct. af de kronede lemurers føde i tørtiden af blomster. De kronede lemurer lever også i træerne hele tiden

Aftente i forskerlejren. Fra venstre ses Angelin, Benjamin Freed, Rose Anne Freed og en gæst fra Danmark, Uffe Arnfred.

men tilbringer mere tid i den nederste del af træerne. De tilbringer meget tid i buske og mindre træer og færdes ofte på små grene.

De to lemurararter var normalt ikke aggressive over for hinanden. Faktisk opstod de fleste skænderier mellem flokke af samme art. Når sådanne to flokke mødes, begynder de at sige lyde og jage med hinanden, som regel i flere minutter. Men alligevel er der kun få situationer, hvor der opstår konflikter, selvom flokkenes territorier overlapper hinanden. Somme tider sker det, at flokke af forskellige arter slår sig sammen og søger føde sammen.

Begge lemurararter yngler på en bestemt årstid. Parringstiden ligger mellem slutningen af maj og begyndelsen af juni, og ungerne fødes i september og oktober. Normalt føder hunnerne kun én unge, men det hænder, at der kommer tvillinger. Ungerne klynger sig til moderen i omkring tre måneder. Når de er en måneds tid gamle, begynder de at lege og gå, og langsomt går de i gang med selv at finde føde. Når ungerne er omkring fire måneder gamle, begynder de at færdes for sig selv, og en måned senere er de helt uafhængige. De bliver kønsmodne, når de er mellem et og tre år gamle.

Mod en bæredygtig udvikling

Ampamelonabe er godt beskyttet, men andre områder i Mt. d'Ambre er udsat for trusler. Organisationer som WWF Verdensnaturfonden arbejder for at skabe økonomiske programmer, som kan skabe en bæredygtig udvikling i området, så skoven ikke ødelægges.

Man kan selvfølgelig ikke blot afskære befolkningen fra at bruge skoven. Den er deres vigtigste vandreservoir, og de må nødvendigvis færdes ad stier gennem den for at komme fra landsby til landsby med deres landbrugsprodukter eller for at komme på familiebesøg i de nærliggende landsbyer. Folk bruger også planter fra skoven til medicin. Og som tidligere nævnt får den nærmeste større by Antsirananana også sit vand fra skoven.

I byen er der også tømmerfirmaer, som har brug for at fælde store træstammer i skoven. Turister, der besøger Mt. d'Ambre, bringer penge til byen. Så man kan ikke blot afspærre skoven. Der ville være en katastrofe for lokalområdet, og samtidig ville det skabe en stor

Foto: Benjamin Freed

To unge hanner af kronet lemur holder nøje øje med forskeren.

modstand hos de lokale.

Men der er gode muligheder for at lave et vellykket udviklingsprogram for befolkningen omkring Mt. d'Ambre. Og det kan skabes med WWF Verdensnaturfondens hjælp, så alle kan få deres behov dækket - både lemurer, den lokale befolkning og turisterne.

Madagasserne er meget åbne. På trods af mit dårlige kendskab til den nordmadagassiske dialekt, forsøgte alle at tale med mig, såvel unge som gamle. Alle disse mennesker er klar over skovens betydning for deres liv og fremtid. Mange af dem fortalte mig, at vandstanden i de nærliggende floder var faldet, efterhånden som skoven var blevet ødelagt. Når vandstanden falder, kan man dyrke mindre på markerne. Forhåbentlig vil alle, der fremover går ind i arbejdet med beskytte Mt. d'Ambre, fortsat gøre det i samarbejde med den lokale befolkning. De har meget, som de kan bidrage med. Når lemurerne og de andre dyr og planter fra skoven ikke kan sige noget, må den lokale befolkning, som kender dem, gøre det på deres vegne. ■

Lemurerne på Madagascar

Lemurerne udgør en meget speciel gruppe halvaber, som kun findes på Madagascar og Comorerne. De er af vidt forskellige størrelse lige fra den lille muselemur (180g) til den kæmpestore indri (6 kg). Nogle er kun aktive om natten, men de fleste er både dag- og nataktive.

Lemurer ligner mennesker og aber meget, både med hensyn til anatomi og adfærd. Lemurenes skelet er stort set som vores, de har en forholdsvis stor hjerne, og de har negle i stedet for kløer, bortset fra en enkelt klo på hver fod. De har også en veludviklet synssans.

Men de er også specielle på visse områder. For eksempel er deres fortænder i undermundens små og fremstående. De danner en slags kam, som lemurerne bruger til pelspleje. Der findes mere end 30 arter af lemurer, og de er alle meget sociale. I nogle lemurflokkene er det hunnerne, der tager føringen.

Andre har en mere ligelig fordeling. Nogle lever parvis, og atter andre lever i flokke.

Lemurerne ligner de første aber. De udviklede sig på Madagascar, da den blev isoleret fra Afrika, og da der ikke er ret mange konkurrenter, kunne de brede sig til en lang række forskellige levesteder. Der er lemurer over hele øen, men nogle af dem har en meget begrænset udbredelse. Den brune maki af racen sanfordi findes f.eks. kun i nogle få skove på det nordlige Madagascar.

Den store trussel mod lemurerne er, at skoven forsvinder. Skovfældningen på Madagascar virker ekstra voldsomt, fordi mange af dyrene og planterne har en begrænset udbredelse. Skovene ligger nu ofte adskilt fra hinanden på grund af fældning. Hvis man fælder blot nogle få hektar, isoleres skovstykkerne endnu mere. Så der skal ikke meget til, for at en art trues. ■

Det gør WWF i Madagascar

Madagascar har været adskilt fra det afrikanske kontinent i omkring 160 millioner år. I den lange periode har øens dyre- og planteliv udviklet sig uden påvirkninger udefra, og derfor har Madagascar i dag et helt særegent og meget rigt dyre- og planteliv med mange arter, som ikke findes andre steder i verden.

WWF Verdensnaturfonden har udvalgt Madagascar som et af de lande i det afrikanske område, hvor vi gør en særlig stor indsats. Madagascar er et af WWFs seks fokus-lande i Afrika, og siden 1979 har vi haft et landekontor, en slags WWF-ambassade, i hovedstaden Antananarivo.

Siden landekontoret blev åbnet, har vi gennemført op mod 100 projekter i Madagascar. Disse har været med til at sikre, at øen stadig har værdifulde naturområder tilbage, selv om der hele tiden har været et voldsomt pres på naturen. Madagascars rige dyre- og planteliv har nemlig i mange år været truet af afbrænding af græsområder, skovrydning, tømmerhugst, indsamling af planter og ukontrolleret græsning med kvæg.

Problemet er, at der sker en voldsom befolkningsvækst i Madagascar, uden at der er en tilsvarende økonomisk og teknologisk udvikling. Det betyder, at de traditionelle metoder i landbrug og kvægavl, nu pludselig skal brødføde en langt større befolkning. Disse metoder var godt tilpasset naturen, så længe der kun boede relativt få mennesker, fordi der var både tid og plads til at naturen også kunne udholde sig. Men i dag er der mennesker de fleste steder, og de tilbageværende naturområder bliver stadig færre og mindre.

WWFs indsats i Madagascar har altid været baseret på den opfattelse, at kun Madagascars egen befolkning kan redde øens natur. Det er hverken muligt eller ønskeligt at fremmede kommer udefra og forsøger at frede øens natur hen over hovedet på befolkningen.

En af WWFs første prioriteter i Madagascar var derfor et meget stort undervisnings-projekt, som stadig er i gang. Projektets mål har været at give Madagascars befolkning ny viden om de store trusler mod øens natur, og om hvad det vil betyde for øens mennesker,

hvis de sidste skove og andre naturområder forsvinder. Samtidig har undervisningen fortalt om, hvordan man kan udnytte naturen uden at ødelægge den, og hvordan befolkningen kan forbedre sine levevilkår ved at plante træer, etablere køkkenhaver og lignende.

Undervisningsprojektet er helt igennem lokalt styret og tilpasset lokale forhold. Det har kørt siden 1982, og det har været en stor succes. På grund af projektet er skolerne læseplaner blevet ændret, og WWF har sørget for efteruddannelse af over 20.000 lærere og udarbejdet undervisningsmateriale, som sikrer udbredelsen af den ny viden, både i teori og praksis. Der bliver nemlig lagt vægt på en undervisning, som både giver kundskaber og sætter aktiviteter i gang, f.eks. etablering af planteskoler eller lignende.

I 1985 startede en ny del af WWFs arbejde i Madagascar. Det drejede sig om den direkte indsats for at bevare særligt vigtige naturområder. Også her har indsatsen været baseret på et direkte samarbejde med de lokale befolkninger, og derfor har der været tale om projekter, der kombinerede beskyttelse af naturen med en indsats for at forbedre befolkningens levevilkår og udbrede viden om nye og bedre måder at udnytte naturen på.

Indtil videre har WWF-projekterne fokuseret på at bevare vigtige skovområder som f.eks. Ampamelonabe, der er omtalt i artiklen. Det er nu planen at udbrede indsatsen noget, så vi også begynder at gøre noget for at bevare Madagascars vigtige vådområder og kysterne.

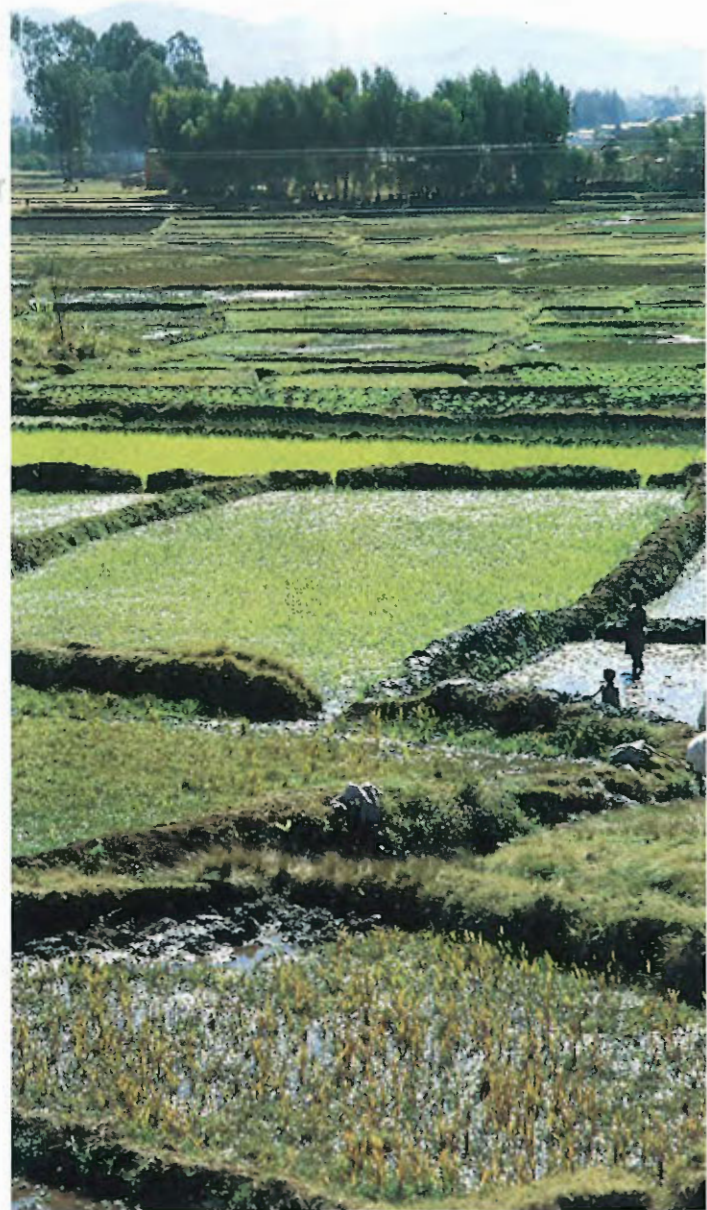
Store projekter som disse giver kun resultater på længere sigt, hvis landets egen befolkning og myndigheder er i stand til at videreføre aktiviteterne, når den udefrakommende støtte ophører. Som i de

fleste andre u-lande er dette et stort problem, også i Madagascar. Der er kun få mennesker med høj uddannelse på øen, myndighederne har kun få ressourcer, og befolkningen er fattig, så det er ikke nemt for dem at påtage sig opgaver ud over det allermest nødvendige.

For at hjælpe med til at løse dette problem, har WWF siden 1989 gennemført den tredje og sidste del af sit arbejde i Madagascar. Det drejer sig om en række projekter, der tilsammen skal styrke de institutioner i Madagascar, som har til opgave at forvalte øens natur. Projekterne sikrer uddannelse

af biologer og andre forskere, som kan skaffe ny viden om øens natur og truslerne mod den. Samtidig søger WWF at støtte de relevante ministerier med nødvendigt udstyr og med uddannelse af personalet, så det kan varetage sine opgaver bedre.

Situationen på Madagascar er stadig vanskelig, og vi har endnu ikke vundet slaget. Men der er nu et reelt håb om en fremtid for Madagascar, både for de vilde dyr og planter og for øens mennesker, hvis velfærd er fuldstændig afhængig af den natur, som Madagascar kan tilbyde. ■

Balancen mellem naturbevarelse og landbrug er skrøbelig. Den store befolkningstilvækst medfører stigende behov for landsbrugsarealer. Madagascernes vigtigste ernæringskilde er ris.

NATUR NOTER

Næseaber i fare

Etablering af oliepalme-plantager truer en af de største bestande af næseaber på øen Borneo, som er det eneste sted i verden, hvor denne art, med det ejendommelige, nærmest komiske udseende, lever. De lokale myndigheder i den malaysiske del af øen har givet private ejere lov til at rydde noget af den regnskov, hvor næseaberne findes og i stedet anlægge plantager af oliepalmer. Dette vil ødelægge eksistensgrundlaget for aberne. Heldigvis har Malaysias miljøministerium nedlagt forbud mod at rydde skoven, hvoraf en del dog allerede er blevet fældet. Myndighedernes indgreb giver håb om, at et vigtigt levested for den sjældne abeart kan sikres. ■

Håb for truet pingvinart

Verdens mest sjældne pingvin-art - den guløjede pingvin - er i svag fremgang. Den yngler kun nogle få steder i New Zealand, hvor der i 1992 blev optalt 380 ynglepar. Det er lidt flere end de to foregående år, men færre end for fem år siden. Imidlertid ser en målrettet redningsaktion nu ud til at bære frugt. Ynglepladserne er blevet indhegnet og gjort til reservater, og der gøres en stor indsats for at forhindre, at æg og unger bliver taget af rovdyr. Dette vil fortsætte i de kommende år, hvilket skulle bringe arten udenfor farezonen. ■

Trussel mod odderen i Skotland

Skotland er et af de få steder i Vesteuropa, hvor der endnu findes en god og stabil bestand af oddere. Et af odderens bedste tilholdssteder i Skotland trues imidlertid af vej- og brobyggeri, der skal forbinde øen Isle of Skye med fastlandet. Naturfredere forsøger at forhindre projek-

tet, idet de bl.a. argumenterer med, at Skotland i givet fald bryder med internationale konventioner om bevarelse af levesteder for truede dyr. Myndighederne fastholder indtil videre, at projektet skal gennemføres af hensyn til befolkningen på øen. ■

Foto: WWF

Frølår fra Indonesien

Indonesien har nu overtaget Indiens rolle som den største eksportør af frølår til det europæiske gourmet-marked, der især findes i Frankrig og Belgien. Samtidig er der stor risiko for, at dette medfører øgede insektplager, efterhånden som frøerne forsvinder. Det var den lære, man gjorde i In-

dien, hvor myndighederne i 1987 helt forbød eksporten, efter at frøerne forsvandt over store arealer, og deres hidtige rolle med at holde insekterne nede i rismarkerne måtte erstattes med tonsvis DDT og andre insektgifte. I 1992 foreslog Tyskland, at en række frøarter, heriblandt mange indonesiske, skulle optages på CITES-listerne og dermed omfattes af handelsforbud. Det blev imidlertid afslået på grund af utilstrækkelig viden om de pågældende arter. ■

Odderen er truet overalt i sit udbredelsesområde.

Avlsprogram for vildæsler

Der er kun nogle få hundrede individer tilbage i naturen af det afrikanske vildæsel, som lever i de tørre egne i Somalia, Sudan og Etiopien. De seneste års tørke i områderne har øget konkurrencen med husdyrene om vand og føde. Samtidig jages vildæselene også af den sultende befolkning for deres kød. Borgerkrigen har forstærket presset mod de sidste vildæsler. I erkendelse af de ustabile forhold i området har forskere under Den Internationale Union for Naturbeskyttelse, IUCN, nu taget initiativ til at starte et målrettet avlsprogram på basis af de få vildæsler, der findes i fangenskab forskellige steder. Man håber derved at kunne øge antallet af fangenskabsdyr fra de nuværende 70 til op imod 500. ■

Kronvildtet breder sig i Jylland

Bestanden af fritlevende jysk kronvildt vokser stadig. Opfølgelsen for 1993 viser, at det samlede antal dyr nu er ca.

3.800. Kun i Jylland er der i fri natur efterkommere af den stamme, som har levet i Danmark i flere tusind år. På Øerne er der enkelte steder kronvildt bag hegn, f.eks. i Dyrehaven nord for København. Den jyske bestand er fordoblet i løbet af de sidste 50 år og forekommer nu spredt over det meste af halvøen i de store skovdistrikter. ■

BREVKASSEN

Skriv til Levende Natur, mærket "Brevkassen". Spørgsmål vil blive besvaret af et panel af WWF Verdensnaturfondens videnskabsfolk og eksperter. Spørgsmål, der ikke er plads til i bladet, besvares personligt.

Tun i dåse

Jeg er vild med tun, men har undladt at købe det, siden jeg for ca. fire år siden blev opmærksom på problemerne omkring fangstmetoderne. Nu har jeg imidlertid fundet nogle dåser med en såkaldt "delfin-garanti". Der står følgende på emballagen: "Producenten af Paradiso tun har egen fiskerflåde, og kan derfor garantere for overholdelsen af Dolphin safe konventionen". Jeg har aldrig hørt om en sådan konvention. Er det fup?

Venlig hilsen
Henriette Seligmann
Vestergade 50, 2.th.
8900 Randers

Vi kender heller ikke til denne konvention. Desværre står der ikke noget på Paradiso-emballagen om, hvor tunen er fanget. Men hvis den er fanget fra Spanien, er den sandsynligvis "delfin-sikker", idet mange spanske konserverfabrikker har egen fiskerflåde og tillader kontrollører fra grønne organisationer at overvåge fangsten.

Nu er delfiner ikke de eneste dyr, der lider døden som bifangst, når fiskerflåderne er på tunfiskeri. Fiskes der med drivnet, går det ud over en række andre fisk (bl.a. hajer, og særdels fisk) fugle, sæler, havskildpadder osv.

Derfor er det ikke nok, at fangsten er "delfin-sikker". Der skal være garanti for, at tunen er fanget på langline. Og den garanti kan man ikke få i dag. Så vores råd til dig: Vent med at spise tun, til der er ryddet op i fangsten.

Venlig hilsen
Anne-Marie Mikkelsen
redaktør

Hvem passer på regnskoven?

Jeg er meget interesseret i WWF's arbejde, og jeg vil gerne vide mere om det. Hvad kan jeg gøre ud over at sende penge? Skal man have en bestemt uddannelse og alder for at arbejde for WWF? Hvem sørger for, at regnskoven ikke bliver fældet? Finder forskerne ingen nye dyrearter? Er WWF imod dyreforsøg?

Venlig hilsen
Kristine Andersen

Det vigtigste, du kan gøre, er at leve så miljøvenligt som muligt: Spar på energien (sluk lyset efter dig og brug cyklen), køb økologiske varer, tag hensyn til naturen, når du færdes i den, og fortæl andre, at de skal gøre det samme. Hvis du vil have flere gode råd, kan du læse "Den grønne forbruger guide".

De ansatte i WWF har alle mulige slags uddannelser. Vi har biologer, regnskabskyndige, kontoruddannede, lærere, sociologer, reklamefolk, journalister, selv lærte - og jeg er selv jurist. Det vigtigste er, at man passer til det job, der skal udføres.

Som du ved, arbejder WWF for at redde regnskoven fra ødelæggelse. Det betyder ikke nødvendigvis, at der ikke må fældes et eneste træ i den. Vi mener, at mindst 10 pct. af den uberørte regnskov skal totalfredes og resten skal udnyttes på en måde, så skoven

ikke ødelægges. Det er regnskoven selv, der skal sørge for, at fredningsbestemmelserne overholdes. WWF kan kun rådgive.

Hver eneste dag opdager videnskabsfolk verden over "nye" dyrearter. Som regel er det insekter, af og til en fugl og et par gange om året små gnave og flagermus. Men for et år siden opdagede WWF en helt ukendt okse i Vietnams tætte regnskove. Den er nu blevet beskrevet af videnskaben og har fået navnet Vu Quang-oksen. Det er første gang i mange år, at der er beskrevet et nyt større pattedyr.

Når vi siger "nyt" dyr, mener vi blot, at det kommer til videnskabens kendskab. De lokale folk i området har selvfølgelig kendt dyret i århundreder.

WWF arbejder især for, at man holder op med at lave forsøg på truede dyr. Ikke fordi vi syntes, at det er specielt synd for de truede dyr, men fordi vores formål er et bevare truede dyrearter og deres levesteder. Der findes en række meget effektive organisationer, der gør et stort arbejde for at få stoppet alle forsøg med dyr. Her i Danmark er det især Foreningen til Forsøgsdyrenes Værn, Komiteen mod Dyreforsøg og Foreningen til Dyrenes Beskyttelse.

Venlig hilsen
Lene Witte
generalsekretær

Nogle af de mest truede regnskovsområder er tågeregnskoven. Her er det Monteverde Cloud Forest i Costa Rica.

HUSK DINE FRADRAG

Af det samlede, årlige bidrag udover mindstebidraget på 175 kr. kan mellem 500 og 3000 kr. trækkes fra på selvangivelsen. Det er også en slags penge.

LÆRERE SØGES

WWF Verdensnaturfondens landsdækkende net af kontaktlærere vokser fortsat. Få information eller tilmeld dig hos Birgit Friis på telefon 35 36 36 35.

BLIV MEDLEM AF STØTTEKREDSEN

Du kan trække hele beløbet fra i skat, hvis du forpligter dig til at betale et årligt bidrag til WWF Verdensnaturfonden i mindst 10 år.

For nærmere oplysning kontakt venligst Else Eriksen på telefon 35 36 36 35.

SKRIV TIL WWF

Ris og ros fra læsere af Levende Natur modtages med taknemmelighed. Send dine kommentarer til Anne-Marie Mikkelsen.

Ny general- direktør for WWF International

WWF Verdensnaturfonden har fået ny international leder. Det er den 38-årige biolog, Claude Martin, der afløser generaldirektør Charles de Haes, WWF's leder gennem de seneste 17 år. Claude Martin har været tilknyttet organisationen i mange år. I 10 år var han leder af WWF Schweiz, og i 1990 overtog han jobbet som vicegeneraldirektør i WWF's internationale hovedkvarter i Gland, tæt ved Geneve.

- Vi står overfor alvorlige miljøproblemer i århundredets sidste årti, siger Claude Martin. Men WWF er godt klædt på til at løse opgaverne: Vores indgangsvinkel har altid været målrettet mod problem-løsning, og det vil være vores styrke fremover.

Claude Martin begyndte sin karriere indenfor naturbevarelse i 1971, da han arbejdede i Kanha Nationalparken i Indien. Fra 1975 til 1978 arbejde han som leder af

Bia Nationalparken i Ghana, og derfra fortsatte han med regnskovs-arbejde i Liberia, Elfenbenskysten, Cameroon og Madagaskar. Erfaringerne fra disse år er baggrunden for hans bog "The Rainforests of West Africa", der blev udgivet 1991.

WWF International leder og koordinerer arbejdet i de 50 lande, hvor WWF er repræsenteret, og har det overordnede ansvar for feltprojekterne i de mere end 100 lande, som WWF arbejder i. ■

Claude Martin.

WWF vært for internationalt samarbejde

WWF Verdensnaturfonden er blevet bedt om at virke som sekretariat for en ny arbejdsgruppe om planlægning og forvaltning af kystzoner under Helsinki-kommissionen - den internationale samarbejdsorganisation for de ni Østersø-lande. Kystzoner prioriteres meget højt af landene, bl.a. fordi kystzoner er meget produktive økosystemer. Samtidig er der knyttet mange

konflikter til netop kystzoner, fordi der på både land- og vandsiden er stor interesse for at udnytte og beskytte landskaber og naturressourcer. WWF har sagt ja tak til sekretariatsfunktionen, og vi har skaffet 8 millioner kroner til fem store lagune-områder i Baltikum, hvor kravet om økonomisk udvikling skaber meget store natur-ødelæggelser. ■

PandaPost

Det er nu, du skal bestille julegaverne i PandaPost. Så kan du nå at få The Body Shop's flotte gavekurve, CD'en med dansk rockmusik, den engelske sweater i 100 pct. uld, foderautomaten til vikle fugle og andre spændende kvalitetsvarer INDEN JUL. Er dit PandaPost blevet væk, sender vi gerne et nyt. Bare ring eller skriv til os.

God jul og godt nytår fra PandaPost.

P.S. Julegaver kan selvfølgelig også byttes - inden 15. januar 1994. ■

GLÆD EN LILLE VEN

Et medlemskab af WWF's børneklub PANDA-klubben er en god og populær gave. Og så koster den kun 80 kr. Ring til Kim Olsen på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt indmeldelsesmaterialer.

BRISTE ELLER BÆRE

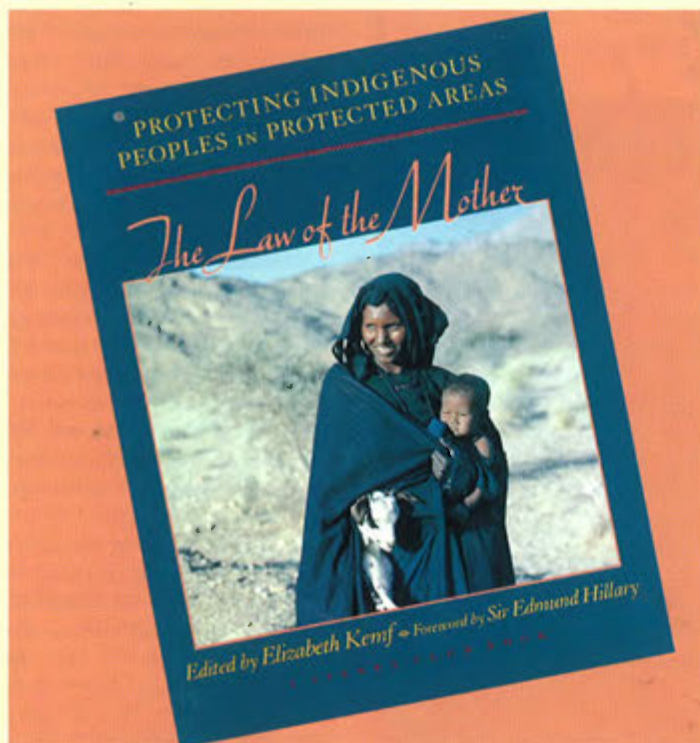
WWF Verdensnaturfondens bog "Den Globale Alliance" forklarer på en letlæselig måde, hvorfor den samlede menneskehed må lære at leve bæredygtigt. Bogen koster 148 kr. og kan bestilles hos Kim Olsen på telefon 35 36 36 35.

DET ER IKKE FOR SENT

Naturmærket fra WWF Verdensnaturfonden kan bruges hele året. På kovolutt, postkortet, pakken, skolebogen, brevpapiret og meget andet. Et ark koster 30 kr. og kan bestilles hos Kim Olsen på telefon 35 36 36 35.

The Law of the Mother

The Law of the Mother
Protecting Indigenous Peoples in
Protected Areas
Redigeret af Elisabeth Kempf
Forord af Sir Edmund Hillary
Pris: 25 \$
320 sider
ISBN 0-87156-451-3

Bogen kan bestilles hos:

WWF Verdensnaturfonden
Ryesgade 3F · 2200 Kbh. N
Ring til Kim Olsen og bestil på
tlf. 35 36 36 35.
Pris: 250,- kr. incl. porto

Moderens lov

"The Law of the Mother" er titlen på en bog om oprindelige befolkningsgrupper og deres levevis, som redaktør Elisabeth Kempf, WWF International, har udgivet i år - som jo er det internationale år for oprindelige befolkningsgrupper. Bogen består af en samling artikler, der handler om de forskellige befolkningsgrupper levevis: Inuitterne i Arktis, fiskere i Mauritius, Kuna-folket i Panama og mange andre. Bogen giver eksempler på, hvordan man kan involvere de oprindelige befolkningsgrupper i naturbevarelsesarbejdet - hvordan man kan kombinere naturbevarelse og udvikling. WWF ønsker med bogen at fokusere på disse folkeslags enorme betydning for naturbevarelse. ■

Nyhed til danske virksomheder

WWF Verdensnaturfonden har indledt sit salg af firmamedlemskaber til det danske erhvervsliv. Nu kan en virksomhed tegne et medlemskab ved at købe én af tre mulige firmapakker.

Den mindste pakke (Klokkefrøen) koster 2.500 kr. For de penge får virksomheden et indrammet, smukt certifikat underskrevet af Prins Henrik, Levende Natur bladet, specielle medlemsmærkater, medlemskort og en

panda-bøsse til indsamling.

Den mellemste pakke (Eger-net) koster 5.000 kr. Den består af den lille pakke + forskellige ekstraydelser, bl.a. 10 stk. af den internationale kalender, abonnement på det internationale tidsskrift WWF-News, bogværket "Verdens Regnskove", signeret af Prins Henrik og et WWF kugle- og fyldepennesæt.

Den største pakke (Havørnen) koster 10.000 kr. og her får virk-

somheden desuden Årets Pandaplakat, signeret af kunstneren, og 10 expl. af bogen "Den Globale Alliance".

Vi opfordrer alle vores medlemmer, der har en tilknytning til en virksomhed, til at foreslå et firmamedlemskab. Nærmere oplysning hos Mik Steenberger eller Peter Mortensen på telefon 35 36 36 35. ■

GIV WWF EN HÅND

Den bedste håndsækning, du kan give WWF Verdensnaturfonden, er at skaffe et nyt medlem. Ring til Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt hvervefoldere.

WWF BETALER IKKE ARVEAFGIFT

Naturen får fuldt og helt glæde af en arv til WWF Verdensnaturfonden. Som hjælpeorganisation er WWF nemlig fritaget for at betale afgift til staten.

For nærmere oplysning og brochure kontakt venligst Else Eriksen på telefon 35 36 36 35.

NOGEN BURDE GØRE NOGET

Hvis du har lyst til at gøre noget for naturen, er det en god idé at hjælpe WWF Verdensnaturfonden med at få flere medlemmer. Ring til Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt hvervefoldere.

BØGER TIL SALG

WWF's eget forlag har udgivet en lang række bøger og hæfter, som alle egner sig til undervisning. Ring til Birgit Friis på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt vores katalog.

Julegaven til langt efter påske

Et "abonnement" på henholdsvis Levende Natur og PandaKlubben er en rigtig god julegave til dén, der holder af dyr og planter, og gerne vil være med til at sikre naturens mangfoldighed.

Levende Natur udkommer fire gange om året og er mest for voksne.

PandaKlubben er for børn mellem 6 og 13 år og udkommer hele seks gange om året.

Brug girokortet i dit postordre-katalog PandaPost eller ring til:

Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35. ■

Guns & Gents

Familien Larsson, der driver forretningen Guns & Gents i Skindergade 31, 1159 København K, har besluttet at støtte WWF på en usædvanlig måde. Når medlemmer af WWF Verdensnaturfonden køber varer i forretningen, får de en rabat på 20 pct. Men i stedet for at få varen til den reducerede pris, får de en check på beløbet udstedt til WWF i en frankeret kuvert - lige til at putte i postkassen på den anden side af gaden. Rabatten gælder alle varer i butikken

undtagen våben og ammunition. Så medlemmerne betaler den normale pris - og WWF får rabatten. Guns & Gents handler med fritidstøj og -udstyr, og har et kæmpeudvalg i oilskinsjakker og frakker, engelsk countrytøj i tweed, molskin og fløj, lækre sweatre, støvler og artikler til jagt og fiskeri.

Ordningen gælder kun for medlemmer af WWF. Guns & Gents tager gerne mod ordrer fra provinsen med 14 dages fuld retur- og bytteret. ■

Foredrag i zoologiske haver

WWF Verdensnaturfonden har indledt et samarbejde med DONG.

De fem regionale naturgasselskaber i Danmark kan nu tilbyde brugere af naturgas en række foredrag ved Tommy Dybbro, videnskabelig medarbejder i WWF.

Arrangementerne finder sted rundt om i landets zoologiske haver og dyreparker. Efter foredraget om klodens fascinerende mangfoldighed af dyr og planter med specielle afstikkere til bl.a. de baltiske lande, vil Tommy Dybbro tage deltagere med på en rundtur i haven og fortælle om nogle af de dyr, man møder undervejs.

Arrangementerne er omtalt i Naturgas Magasinet, så hvis du hører til de mange, der bruger naturgas, er det en god idé at holde øje med magasinet. ■

Gaver og bidrag

Perioden 24.6.-11.10.1993

WWF Verdensnaturfonden ønsker at sige tak til alle bidragydere. Det er alene pladsmangel, der tvinger redaktionen til kun at bringe oversigten over bidrag på 500 kr. og derover til WWF's hjælpearbejde. Tak for hjælpen.

Jørgen Abrahams 500, P. Agger 500, Henrik Ahnfeldt-Møllerup, Sigurd Als 500, Ellen Andersen 2.000, H. Nygaard Andersen 500, John Andersen 500, Karin Andersen 500, Ken Andersen 500, Knud Andersen 500, Niels Ebbe Andersen 700, Otto Højmark Andersen 1.500, Tim Andersen 500, T. Stokholm Andersen 500, Birgitte Andreassen 500, Ankerløgten Marine A/S 750, Knud Arvesen 500, V. Asholt 500, Astrup Kro 500, Else Baden-Jensen 510, Vera Bender 500, Lotte Bendtsen 500, Benny Automobiler 500, Peter Berthing 500, Rosalind Bevan 500, Nicky Beyer 500, Bettina Bisgaard 1.000, Ilse Blegholm 500, Torben Bondrup 500, Anders Borg 500, Erik Bøutrup 500, Elisabeth Bille Brahe 500, Janne Bredkjær 500, Søren Breiting 500, P. Bruste A/S 500, Connie Bundgaard 500, Martine Carlsen 500, Erik Carstensen 500, Sophie A. Castenskiöld 500, M. Chantz 1.000, Bitten Clausen 1.000, Werner Christell 500, Christian Christensen 500, Gerda Romlund Christensen 500, Ingvald Christensen 500, Jens P. Christensen 500, Margit Christensen 500, Mikael Christensen 500, Jan Grønland Christensen 1.000, Søren Dagaard 500, Claus Deleuran 500, Karen Due 500, Henning Dueholm 500, Vibeke Dukat 500, Jørgen Ebbesen 1.100, Lotte Ebsen

500, B. Egestad 500, Tommy Flindt Eskildsen 500, Dyveke Ewertsen 1.000, Fabrik & Specialarbejderforbundet, Frederiksberg 500, Mette Fors 500, Ruth Møldrup Frederiksen 500, GFK Danmark A/S 1.000, Nanna Gjel 1.000, Thomas Green 3.000, Lise Grossmann 500, H. Gry 500, O. Guldik-Sørensen 500, Aase Hagedorn-Olsen 500, Bent Hansen 500, Gudrun E. Hansen 500, H. Hansen & S. Schwartz 500, Helge W. Hansen 500, Johnny Hansen 500, Lasse Hansen 750, Mogens Endel Hansen 500, Pernille Årup Hansen 500, Puk Hansen & Johnny Borup 500, Tom Birch Hansen 999, Erich Hartmann 500, Marianne Hartmann 500, Kirsten Hedin 1.000, Heide Fiskeeksport A/S 1.000, Claus Heine 1.000, Asta Henningsen 1.000, Erik Henriksen 500, Per G. Henriksen 500, Inger Hirsch 1.000, HK København afd. 5/Produktion 500, Kim Hofman 500, T. Holme 500, 7. d Holmegårdsskolen 1.081, Else Holmgaard 500, Kim Holst 500, Lars H.U.G. 1.000, Husligt Arbejder Forbund Århus 1.125, Mette Hvane 500, Arne Højer 500, Hærens Konstabel & Korporalf. 500, H.J. og B. Jacobsen 675, Kjeld Jacobsen 500, U. og V. Jacobsen 500, Flemming Jensen 750, Heidi Jensen 500, Irma Jensen 500, Kristen Jensen 500, Lene Jensen 500, Lone Helmer Jensen 500, Nils K. Jensen 1.200, Ole Jensen 500, Torben Hamann Jensen 500, Jens Ole Jespersen 500, J.G. Johansen 500, Jens Jordan 500, Hans Justesen 500, Michael Justesen 500, Dagny Jydning 500, Inge Jøndrup 500, JØP, Ove & Myrthu ApS 500, Birgit Jørgensen 500, Birgitte Jørgensen 500, Henrik Jørgensen 1.000, Jacob K. Jørgensen 500, Niels Anker Jørgensen 500, Steen Bjerre Jørgensen 1.000, Kaj Kamp 1.000, Familien Kastrup 1.000, Kernehuset, Rødding 500, Inge Kisbo 500, Eva Kjer og Kim Hansen 500, E. Sejr Knudsen 500, J. Ehlert Knudsen 500, Ella Koch 500, Tang Koch 500, Annette

Kofod 500, Hanne Kofod 500, Paul Kolff 500, Familien Korsholm 500, Jytte Kristensen 750, Camilla Krisiansen 500, L. Küter og Anne M. Nielsen 500, Jakob Kähler 500, Mikael Køneke 500, John Lang 500, P. Lange-Hansen 500, Anne Larsen, Horsens, 500, Anne Larsen, Roskilde, 500, Bertha Larsen 500, Carsten Larsen 500, Finn Larsen 500, Grethe Winther Larsen 500, Johanne Wessel Larsen 500, Kenneth Larsen 500, Preben V. Larsen 500, Poul Lauritsen 500, Mette Leedgaard 500, Lemche 500, Else Lindegaard 500, Vagn Lindstrøm 500, Silja Ludvigsen 500, Aage Lund 500, Lotte Lund og Michael Olsen 500, Bodil Wang Lønbæk 500, Lene Madshøj 500, Søren Malling 1.000, Jytte Marholt 500, Mette Maulitz 500, McKinsey Company Inc. 750, Lillian Mathiasen 620, Pia Meldgaard 500, Meydan-Møller & Landschultz 500, Leif & Kurt Meyer 1.000, Helle Møller 500, Torben Møller 500, Carsten Mørkebjerg 500, Jørgen Mørup 500, N.N. 2.000, Berina Nielsen 500, Carl-Chr. Nielsen 1.000, Dorrit Nielsen 500, Ebbe R. Nielsen 500, Emilie og Alfred Nielsens Minde 500, Henry Nielsen 500, John Nielsen 500, Jørgen Nielsen 500, Kaj V. Nielsen 500, Kim Nielsen & Malou Grønberg 1.000, Kirsten Nielsen 500, Knud Nielsen 500, Niels H. Nielsen 500, Tanja Nielsen 750, Thomas Grønland Nielsen 2.500, Thyra Nielsen 500, Hanne Nebeling 500, Gerd E. Nellesmann 500, Henrik Berg Nissen 500, Knud Nørsker 500, Bjarne Nørgaard 500, Lise Nørgaard 500, H. Nørgaard-Olesen 500, Olaf Olsen 1.000, OP Reprodukt. Posters 500, H. Overbecks Eff. 500, Anitta Overgaard 500, Gert S. Pedersen 500, Henning Pedersen 500, Johanne Pedersen 1.000, N.J. Lyngbye Pedersen 500, Ole A. Pedersen 1.000, Anders Gærraa Petersen 500, Bjørn Petersen 1.000, C.C. Londby Petersen 500, Peter Petersen 500, V. Petersen 500, Per Møller Plet 500, Maria Ploug 1.300,

Kirsten Poulsen 500, Tine Poulsen 500, Ina Rahbek 1.000, Knud Rasmussen 500, Ole Collin Rasmussen 500, Poul & Ina Rasmussen 500, Ane Fisker Richter 500, Kirsten Rode-Møller 500, Ulla Ryum 500, Henrik Raagaard 500, Kuno Scharff 500, J. Scharling 500, Malene Schjøning 1.000, Silva Metoden 500, Vilhelm Jørgen Sjøberg 500, Helge Skytte 500, Carsten Skaarup, Specialarb. Fagforening Køge 500, Special & Fabrikarb. Fagforening Glostrup 500, Lone Steenberg 500, Peter Stehr 500, Børge Sten 500, Kate L. Stendal 500, Mik Suurballe 500, Karsten Søndergaard 500, Bent Hoff Sørensen 500, Charlotte Duius Sørensen 500, Ingvald Sørensen 500, Peder Sørensen 500, Villy Sørensen 750, Kenneth Surig 500, Marianne Tarp 500, Kirsten Teisner 1.000, A/S Tena Invest 1.000, Bent Thomsen 500, Laust M. Thomsen 500, Ragnhild Thyssen 1.000, Erik Toft 500, Finn Tolstrup 500, Hedvig Tronstrøm 500, Tune Guldsmide 500, Merete Van 500, Anders Vedel 1.000, Vilvorde Kursuscenter 500, Tina N. Wahlstrøm 1.000, Grethe Wesenberg 1.000, Lena Wied 1.000, Kirsten Wilhelmsen 500, M. Waaben 500, Kim Zaar 750, Ole Ørstedt 1.000, Susanne Aarestrup 500.

Bidrag fra fonde og legater:

Inge og Skjold Burnes Fond 112.000, J.C. Hempel's Fond 10.000, Lemvig-Møller & Munck Fonden 5.000, Vekselerer William H. Michaelsens Legat 9.000, Oricon Fonden 10.000, Poul Tholstrup's Fond 40.000, Unidanmark-fonden 10.000, Snedkermester Axel Wichmann og Fru Else Wichmann's Fond 10.000, Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat 10.000.

Af Kim Carstensen

Verdens indsats for at virkeliggøre den øgede indsats for miljøet, der blev vedtaget på FN-konferencen om Miljø og Udvikling i Rio de Janeiro sidste år, har indtil videre ikke været imponerende. Et af de store problemer har været, at de rige lande ikke har været villige til at yde flere penge til at styrke indsatsen for miljøet i de fattige lande, som ikke er i stand til at finansiere aktiviteterne selv. Den økonomiske krise, som har ramt verden, har nærmest fået udviklingen til at gå den modsatte vej, idet mange lande har skåret ned i deres bevillinger til u-landsbistand.

I denne situation er Danmark et lille lyspunkt i mørket. Folketinget besluttede nemlig sidste år at øge Danmarks internationale miljøindsats betydeligt. Man besluttede at oprette en ny bevilling til at løse globale miljøproblemer og til at styrke den danske indsats i forbindelse med katastrofer. I 1993 blev der afsat 100 millioner kroner til disse formål, og man satte sig samtidig det mål, at bevillingen skal vokse i de kommende år for at nå op på 0,5 pct. af bruttonationalindkomsten, eller ca. 6 milliarder kroner om året, i år 2002.

Denne nye bevilling kommer oveni Danmarks eksisterende u-landsbistand, der fordeles af Danida. Danidas bevilling er på 1 pct. af bruttonationalindkomsten, og dermed er Danmark allerede i dag et af de lande i verden, der yder den største bistand til andre lande. Med den nye bevilling til miljø- og katastrofeindsatsen, vil Danmark formentlig komme på førstepladsen blandt verdens lande.

Etableringen af den nye bevilling har ført til store diskussioner både i regeringen og i de private miljø- og udviklingsorganisationer. Spørgsmålene har været, hvordan de nye penge skulle forvaltes, og hvad de helt præcist skulle bruges til. Resultatet af disse diskussioner er blevet, at miljøministeriet har fået de fleste af de nye opgaver, der knytter sig til miljødelen af bevillingen.

Samtidig er det blevet besluttet, at pengene vil blive fordelt på en række formål, hvoraf de vigtigste er en øget miljøindsats i Central- og Østeuropa og en øget dansk indsats i nogle udvalgte u-lande med store naturværdier og store miljøproblemer. Desuden vil nogle af pengene gå til en indsats for det

arktiske miljø og til øgede danske bidrag til miljøindsatsen i nogle af de globale institutioner, bl.a. i FN-systemet.

WWF har haft en tæt dialog med især miljøministeriet om, hvordan de nye penge skulle anvendes. Vi har i den forbindelse mødt stor forståelse for vores ønske om, at bevarelsen af naturens mangfoldighed skulle være et vigtigt formål.

Heldigvis har miljøministeriet besluttet, at bevarelsen af naturens mangfoldighed, og en særlig indsats for skove og kystområder, skulle have høj prioritet i den internationale danske miljøindsats i u-landene.

Flot dansk initiativ

Danmark viser vejen til en større indsats for verdens natur og miljø efter FNs konference om miljø og udvikling i Brasilien i 1992. Og WWF er med i det flotte danske initiativ

Foto: Kaj Hallberg/BIOFOTO

Mange naturkatastrofer er i virkeligheden "miljøkatastrofer", idet de ofte hænger sammen med miljødelæggheder i andre egne. Når byerne langs flodernes nedre løb oversvømmes, skyldes det ofte træsfældninger på bjergskræningerne i nærheden af flodens udspring. Når træerne fældes, kan regnen skylle den blottede jord ned i floden. Floden stulmer op og medfører oversvømmelser i de flade flodsletter.

WWFs samarbejde med miljøministeriet om udviklingen af de nye planer har også ført til, at ministeriet har indvilliget i at finansi-

ere nogle af vores naturprojekter i u-landene. Af de 100 millioner kroner, der blev afsat til formålet i 1993, har WWF Verdensnaturfonden modtaget 8,5 millioner kroner til at gennemføre projekter til bevarelse af den biologiske mangfoldighed.

Vi er sikre på, at mangfoldigheden af dyr og planter har stor økonomisk betydning, men som regel tages disse værdier ikke med i betragtning, når der lægges udviklingsplaner.

Med den danske støtte til WWF-projekterne har det nye danske initiativ fået en god start. ■

Et sikkert mål

Derfor støtter jeg
WWF Verdensnaturfonden:

Da jeg for godt 10 år siden blev ansat i WWF Verdensnaturfonden, interessererede jeg mig egentlig ikke meget for natur. Det var et job som alle andre - det skulle sikre mig en indtægt, så jeg kunne dyrke min hovedinteresse: Fodbold.

Jeg skulle passe postordre-afdelingen og afløse i butikken på hjørnet af H.C. Andersens Boulevard og Stormgade i København. Dengang var WWF i Danmark stadig en lille og ikke særlig kendt organisation, og vi havde heller ikke de bedste arbejdsforhold. Og så beskæftigede vi os med naturødelæggelser, truede dyr og miljøkatastrofer. Det lyder trist - men det var det bestemt ikke.

Vi gjorde alting selv: Vi havde hverken rengøringshjælp eller bybude. Og alligevel havde vi også tid til at lave sjov, og den sorte humor stor-trivedes. Der var en fin balance mellem det alvorlige arbejde og det kollegiale sammenhold på det mere sociale plan.

Man kan ikke arbejde et sted som WWF - selv om arbejdet kun består i at pakke og sende - uden at man begynder at tænke over naturproblematikken. Dengang syntes jeg egentlig, at naturødelæggelse var noget, som mest foregik i andre lande. Det havde ikke rigtig noget med mig at gøre.

I dag ser jeg anderledes på det. Miljøproblematikken er rykket nærmere på mig, og det har uden tvivl noget at gøre med, at jeg har fået børn. Når man står med sit lille nyfødte barn, går det pludselig op for én, at det barn jo skal leve her på Jorden mange år efter, at man selv er borte.

Det giver én et mere langsigtet perspektiv. Man må gøre noget for

Foto: Polfoto

at sikre, at ens barn kan få en ordentlig tilværelse. Man får et mål med tilværelsen.

Det er rart at vide, at der findes organisationer som WWF til at tage vare på naturbevarelsen. Det er

også rart at vide, at jeg selv har været med til skubbe organisationen frem her i Danmark. Det var ikke for intet, at jeg måtte stå og pakke alle de pakker.

Jeg ved jo fra min fodbold-karri-

ere, at beslutsomhed, stædighed og udholdenhed er absolut nødvendige ingredienser, hvis man vil nå nogen vegne. Og det har WWF.

Peter Schmeichel